

турнірів проходять під стандартизовані вокально-інструментальні композиції української популярної музики, тим більше в костюмах національної символіки і елементів традиційного народного вбрання. Образи і канони української культури поступово втілюються в канонізованих і стандартизованих інтернаціональних формах конкурсного бального танцю, закладаючи підвалини становлення його національної школи.

У цих умовах навчальна дисципліна «Народно-сценічний танець» у програмі підготовки фахівців з бальної хореографії набуває нового значення як джерело нових творчих підходів, ідей і форм. Розширюючи уявлення про танцювальну культуру світу, ця дисципліна водночас подає фольклорний танцювальний матеріал у систематизованій і узагальненій формі, акцентуючи на найбільш виразних образних, ідейних, композиційних прийомах, мотивах і рухах, надаючи багатий матеріал для вироблення власного танцювального стилю, розширюючи творчі обрії, закладаючи можливості подальшої професійної і дослідницької самореалізації здобувачів освіти.

Програма народно-сценічного танцю для здобувачів освіти Харківської державної академії культури передбачає поглиблене вивчення особливостей народних танців різних регіонів України і різних етнічних груп, які здавна мешкають поруч з українцями на широкому тлі світової народної культури, що значно розширює творчий світогляд бальників, зазвичай зосереджених на підготовці до конкурсів різних рівнів, відвідуванні інтернаціональних танцювальних таборів, зборів і семінарів, відточуванні техніки конкретних рухів, відпрацюванні наперед складених турнірних варіацій. Народно-сценічний танець натомість залучає до осмислення широкого діапазону життєвих ситуацій, фундаментальних проблем людського буття, додає вміння сприймати і втілювати в танці почуття великих груп людей, поруч з розвиненим індивідуалізмом і зосередженістю на особистій історії, що властиве бальній хореографії.

Таким чином, багата на творчі здобутки і яскраві індивідуальності традиція народно-сценічного танцю Харківської державної академії культури сприяє становленню різнопланових і компетентних фахівців-бальників.

О. Широковська

БАЛЬНІ ТАНЦІ ТА ГЕНДЕРНІ РОЛІ. ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО

О. Shirokovska

BALLROOM DANCE AND GENDER ROLES. EVOLUTION AND IMPACT ON MODERN SOCIETY

Бальні танці мають давню історію, яка тісно пов'язана з соціальними та з культурними змінами різних епох. Одним з ключових аспектів впливу на розвиток цього мистецтва є гендерні ролі. Від самого початку існування бального танцю гендерні ролі танцівників були чітко визначені та відображали загальну соціальну структуру суспільства, у якій чоловік домінує та виконує роль ведучого, а жінка — підкорюється чоловіку і є веденою. Такий розподіл ролей багато років дозволяв створювати гармонійні та вишукані танцювальні композиції, будувати чітку структуру танцю, що полегшує навчання й виступи. Фізичні характеристики

чоловіка та жінки завжди доповнювали одне одного, чоловіки часто виконували й виконують більш динамічні та силові рухи в бальному танці, тоді як жінки додавали та додають плавності, елегантності, витонченості. Техніка бальних танців розроблена з урахуванням фізичних можливостей чоловіка та жінки. Стереотипні уявлення про чоловічі та жіночі ролі все ще мають важливий вплив на партнерство, координацію рухів та на візуальну естетику бального танцю, дозволяючи досягти ідеального поєднання сили та грації.

У ХХ ст. зі змінами в суспільстві почали змінюватися і гендерні ролі в бальних танцях. Під впливом феміністського руху та інших соціальних змін жінки стали змінювати традиційні костюми та експериментувати з рухами. Уже в 1923–30-х рр. жінки почали танцювати разом у спільнотах під час світових воєн. Велику популярність у Великобританії набувають Sequence dancing. Спочатку це були народні танці, які виконувалися у великих залах під час балів та суспільних заходів. Завдяки легкості у вивченні та можливості танцювати у групі вони широко розповсюдилися. Sequence dancing були включені до програми “Blackpool Dance Festival” з 1949 р., і почали репрезентувати, крім т. зв. «старих танців», адаптовані версії нових бальних танців, а пізніше і латиноамериканських танців. Сьогодні Sequence dancing продовжує свій розвиток, адаптуючись до сучасних музичних трендів і включаючи елементи сучасних танців.

Бальні танці також продовжують еволюціонувати під впливом сучасних тенденцій. У бальних танцях набуває популярності соло-виконання. Бальні танці соло леді — це формат, у якому жінки виконують бальні танці самостійно, без партнера. Це може бути важливим кроком у напрямку розширення гендерних ролей у танці, де жінки можуть виступати як лідери, мати самовираження з більшою свободою для своїх творчих ідей та емоцій через рухи, а отже, і отримувати відчуття власної значущості. Танець соло дозволяє жінкам зосередитися на вдосконаленні власних навичок і техніки. Відсутність партнера дозволяє танцівницям більше уваги приділяти кожному руху, розвивати персональний стиль та експериментувати з хореографією. Завдяки зростаючій популярності танцю соло з’являються нові конкурси та фестивалі, де жінки можуть показати свої таланти без партнера. Це розширює можливість підвищення професійного рівня та створює поле для соціальної взаємодії, сприяючи розвитку спільноти.

Також розглядаючи розвиток бальних танців необхідно відмітити появу пар виконавців однієї статі. Саме поява таких пар сприяє руйнуванню стереотипів та гендерних обмежень, дозволяючи кожному танцівнику обирати роль, яка їм найбільше підходить. Незважаючи на певний опір консервативних кіл, у багатьох танцювальних школах і студіях починають проводитись заняття, де учні можуть навчатися танцювати в парі з виконавцем тієї ж статі. З’являються спеціалізовані конкурси та фестивалі, де виконання танців одностатевими парами не лише дозволяється, а й заохочується. Такі змагання, як “Out Games” або “Gay Games” багато років приймають виступи пар учасників однієї статі. Це відкриває нові можливості для творчої реалізації кожної людини в бальній хореографії. Танці одностатевих пар підкреслюють інклюзивність і різноманітність у танцювальній спільноті. Відсутність гендерних обмежень дозволяє створювати нові рухи і композиції, експериментувати з ролями та стилями. Поширення одностатевих танців сприяє підвищенню прийняття й підтримки різноманітності в суспільстві і доводить, що

бальний танець — це мистецтво, яке має бути відкритим та доступним для всіх, незалежно від статі та сексуальної орієнтації.

Відомий своїми дослідженнями гендерних ролей у танці американський танцівник та хореограф Джон Міллер обстоює ідею, що танець може бути інструментом для переосмислення та руйнування гендерних стереотипів. Він часто використовує свої виступи, щоб довести, що кожен може вільно виражати свою ідентичність через танець. Однак індустрія бальних танців все ще стикається з викликами, пов'язаними з гендерними ролями. Збереження традицій, з одного боку, та одночасна адаптація до сучасних реалій вимагають балансування між новаторством та повагою до історії. Сучасні танцювальні клуби повинні балансувати й активно працювати над тим, щоб забезпечити рівні можливості для всіх учасників.

Отже, гендерні ролі в бальних танцях мають глибокі історичні корені. З часом вони зазнали значних змін під впливом соціальних важелів. Сучасні тенденції демонструють, що бальні танці можуть бути майданчиком для гендерної рівності і кожен має право на самовираження. Але для досягнення цієї мети необхідно працювати над забезпеченням толерантності та подоланням стереотипів.

В. Горголь

СУТІСНІ ОЗНАКИ ФОРМЕЙШН ЯК ТАНЦЮВАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ

V. Horhol

ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF FORMATION AS A DANCE TYPE OF SPORT

Актуальність використання хореографії і танцювальних видів спорту в формальній, неформальній та інформальній освіті зумовлена тим, що вони є поєднанням найбільш дієвих засобів фізичного, морального й естетичного виховання і розвитку здобувачів освіти, задоволення їх духовних запитів, вікових, спортивних та творчих інтересів. Особлива роль танцювальних видів спорту в цьому процесі зумовлена їх змагальним характером і притаманною їм спрямованістю на вищі результати та об'єктивні закономірності їх досягнення.

Важливим кроком у процесі розвитку сучасного хореографічного мистецтва стала його інтеграція в систему фізичної культури і спорту. Яскравим підтвердженням тому є брейкінг, або брейк-данс, який із вуличного танцювального стилю набув статусу олімпійського виду спорту і був включений у 2024 р. в програму Олімпійських ігор у Парижі, де отримав шалений ажіотаж. Нині до танцювальних видів спорту з-поміж 58 олімпійських і 120 неолімпійських визнаних в Україні видів спорту відносяться: художня гімнастика та брейкінг (олімпійські види спорту); акробатичний рок-н-рол, естетична групово-гімнастика, спортивні танці, танцювальний спорт, черліденг (неолімпійські види спорту).

Дефініція «формейшн» використовується в міжнародній і національній танцювальній спортивній практиці досить давно, проте в різних світових й українських літературних джерелах та інформаційних ресурсах можуть зустрічатися різні трактовки цього поняття. Проведений контент-аналіз визначень цього терміна дозволяє дійти висновку, що сутність поняття «формейшн» у запропонованих визначеннях розкрита надзвичайно поверхово і потребує ґрунтовного наукового дослідження.